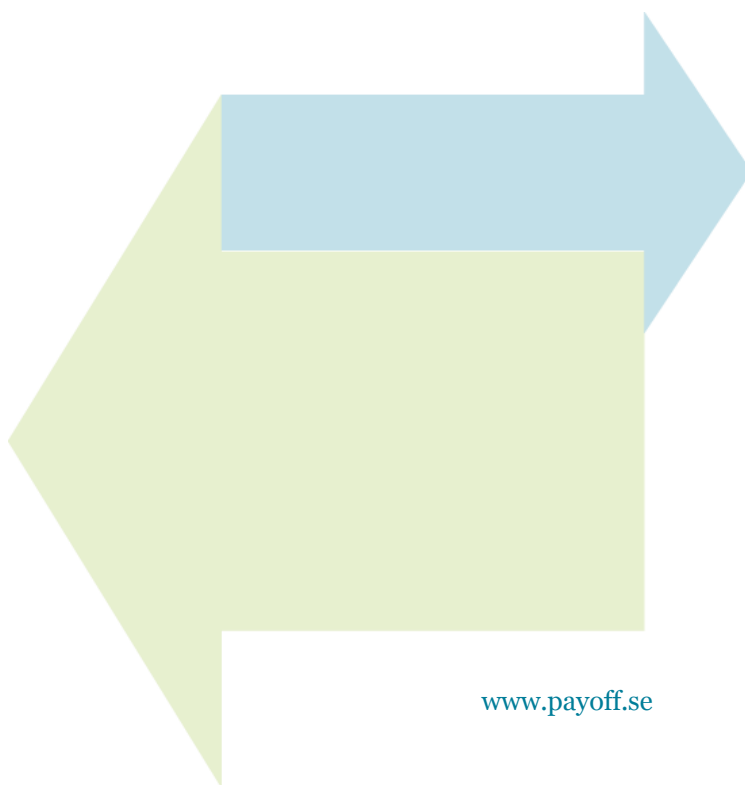


CONTEXTIO  
Ethnographic



## Samhällsekonomisk slutrapport projekt Respondere

Göteborg, 2021-04-29



# Innehållsförteckning

<b>SAMMANFATTNING .....</b>	<b>3</b>
<b>INLEDNING.....</b>	<b>5</b>
METOD .....	5
<i>NyttoSam</i> .....	5
<i>Avgränsningar</i> .....	6
<b>SAMHÄLLSEKONOMISK UTVÄRDERING .....</b>	<b>7</b>
ALLMÄNT OM SAMHÄLLSEKONOMISK NYTTA.....	7
NYTTOSAM - MODELL FÖR SAMHÄLLSEKONOMISKA UTVÄRDERINGAR .....	8
SAMHÄLLSEKONOMISK ANALYS.....	9
<i>Finansiella och reala resurser</i> .....	9
<i>Tidsperspektiv; Utfall, resultat och effekter</i> .....	9
<i>Samhället och dess aktörer</i> .....	10
BESKRIVNING AV CENTRAL BEGREPP .....	10
<i>Samhällsekonomisk potential</i> .....	10
<i>Intäkter</i> .....	10
<i>Insatskostnad</i> .....	11
<i>Lönsamhet och återbetalningstid</i> .....	11
INFORMATION OM INDIVIDERNAS LIVSSITUATION .....	11
VÄRDET AV SOCIAL INVESTERING .....	12
<b>SAMHÄLLSEKONOMISKT RESULTAT .....</b>	<b>13</b>
SAMHÄLLSEKONOMISKA INTÄKTER .....	13
<i>Samhällsekonomiskt resultat vid avslut</i> .....	13
INSATSKOSTNAD .....	14
LÖNSAMHET .....	15
<i>Lönsamhet och återbetalningstid vid avslut</i> .....	15
<i>Exempel efter fyra år</i> .....	16
ANALYS AV ALTERNATIVSCENARIO FÖR FEM DELTAGARE I DELPROJEKT FRÅN SKOLA TILL ARBETSLIV .....	18
<i>Samhällsekonomisk intäkt</i> .....	18
<i>Samhällsekonomiska lönsamhet och återbetalningstid</i> .....	18
JÄMFÖRELSE MED FÖRSTUDIEN.....	19
<i>Samhället – utfall 2021 jämfört med förstudie 2020</i> .....	19
<i>Kommunen – utfall 2021 jämfört med förstudie 2020</i> .....	19
<i>Regionen – utfall 2021 jämfört med förstudie 2020</i> .....	20
<i>Arbetsförmedlingen – utfall 2021 jämfört med förstudie 2020</i> .....	20
<i>Försäkringskassan – utfall 2021 jämfört med förstudie 2020</i> .....	20
<i>Deltagarna – utfall 2021 jämfört med förstudie 2020</i> .....	20
AVSLUTANDE ANALYS .....	20
<i>Samhället – prognos fyra år jämfört med förstudie 2020</i> .....	20

# Sammanfattning

## Bakgrund

Respondere riktar sig mot målgruppen unga vuxna med psykisk ohälsa som står långt ifrån arbetsmarknaden, med eller utan aktivitetsersättning. Projektet ska enligt planeringen stödja 300 deltagare under projekttiden. Respondere finansieras via Europeiska Socialfonden.

Denna rapport utgör slutrapport för den samhällsekonomiska effektutvärdering som ingår som en del i den totala utvärderingen av projekt Respondere.

## Samhällsekonomisk effektutvärdering

Samhällsekonomisk intäkt skapas primärt genom att en person kan göra stegförflyttningar från icke-arbete till att arbeta. Då skapas både ett samhällsekonomiskt produktionsvärde samt finansiella effekter via vårt skattesystem och socialförsäkringssystem. Dessa effekter påverkas i sin tur av om en anställning omfattar heltid eller deltid samt om anställningen är subventionerad eller osubventionerad.

Till och med februari 2021 har 101 deltagare avslutats i projekt Respondere. Det är för dessa deltagare som utvärderingen har beräknat den samhällsekonomiska intäkt, lönsamhet och återbetalningstid som projektet har skapat genom att stödja deltagarna att göra stegförflyttningar mot arbete och studier. Av de totalt 101 avslutade deltagarna (52 kvinnor och 49 män) har 14 deltagare (7 kvinnor och 7 män) gått till arbete efter att de har deltagit i projektet. 17 av deltagarna (7 kvinnor och 10 män) har gått till studier. 13 deltagare (10 kvinnor och 3 män) har gått till praktik. 5 deltagare är arbetssökande, alla män. 52 deltagare (27 kvinnor och 25 män) har registrerats i kategorin Annat. Flera av de som finns inom kategorin Annat har gått vidare till olika typer av fortsatt arbetslivsinriktad rehabilitering, exempelvis inom ramen för det förstärkta samarbetet mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Till och med februari är det 11 individer som har gått vidare till förstärkt samverkan från Respondere.

## Ekonomiskt resultat

Projekt Respondera arbetar med att stödja en målgrupp som står långt eller mycket långt ifrån arbetsmarknaden. Därför är det naturligt att målgruppen behöver ett omfattande stöd och dessutom behöver en lång tid på sig för att utvecklas och göra stegförflyttningar. Projektet har till och med februari 2021 skapat intäkter framför allt genom att stödja 14 deltagare till arbete, varav en av anställningarna är osubventionerad. Samtidigt har 17 deltagare gått till studier, vilket är en mycket positiv utveckling för den enskilda individen. Däremot är det en kostnad för samhället att bedriva utbildning, vilken på kort sikt motverkar det samhällsekonomiska resultatet. Kostnader för utbildning bör därför ses som sociala investeringar, där kostnaden tas i nuläget men där de framtida intäkterna skapas den dag då individen lämnar utbildningen och klarar av att få och behålla ett arbete.

De deltagare som har gått till arbete och studier har skapat en sammanlagd samhällsekonomisk intäkt (summan av intäkter från arbete och kostnader för utbildning m.m.) motsvarande 17 000 kr per år och deltagare. För att åstadkomma denna ekonomiska intäkt har projektet haft en samhällsekonomisk kostnad motsvarande 137 000 kr per deltagare. Det ger i sin tur en total återbetalningstid för samhället på 97 månader. Jämfört med förstudien från mars 2020 är den faktiska återbetalningstiden betydligt längre, då prognosen i förstudien var 38 månader. På kort sikt är Försäkringskassan den stora vinnaren av projektet, förutom att deltagarna självklart utvecklas, mår bättre och får bättre förutsättningar att försörja sig genom arbete.

Utifrån den relativt långa återbetalningstiden är bedömningen att målgruppen behöver längre tid på sig att utvecklas än vad som prognosticerades i förstudien, samt att pandemin på ett negativt sätt har påverkat deltagarnas möjligheter att göra stegförflyttningar mot arbete och studier. Därför har vi, tillsammans med personal från projektet och med utgångspunkt från befintlig SCB-data, gjort en bedömning av målgruppens status fyra år framåt i tiden. Det är vår bedömning att detta framtidsscenario på ett bra sätt kan spegla ett relevant och mer långsiktigt resultat för målgruppen i Respondere. För mer detaljerad beskrivning av detta framtidsscenario, se längre fram i rapporten.

Framtidsprognosen bygger på antagandet att andelen deltagare som går till jobb ökar från ca 14 procent till cirka 25 procent under de kommande fyra åren. Fortfarande är merparten av anställningarna subventionerade samt att resursförbrukningen inom vården minskar. I övrigt kvarstår de flesta parametrarna på samma nivå som gäller för deltagarna vid avslut.

Bedömningen av utvecklingen på fyra år får betecknas som relativt försiktig. Trots detta visar prognosen på en möjlig återbetalningstid på 20 månader, vilket i så fall är klart bättre än återbetalningstiden vid avslut. Då har återbetalningstiden till och med sjunkit under nivån i förstudien. Det är därför utvärderingens bedömning att projekt Respondere arbetar med stöd till målgruppen på ett sådant sätt att det finns goda förutsättningar att deltagarna klarar av att på sikt göra tydliga stegförflyttningar mot arbete och studier. Stegförflyttningarna skapar i sin tur samhällsekonomiska resultat i nivå med eller bättre än den samhällsekonomiska målsättningen, men att det tar längre tid att uppnå resultaten jämfört med bedömningen i förstudien.

Arbetet i projekt Respondere tar både betydande resurser i anspråk och det tar tid innan resultaten uppkommer. Men när de väl uppkommer skapas betydande samhällsekonomiska värden när personer i utanförskap och icke-arbete klarar av att arbeta och försörja sig själva. Därigenom är det utvärderingens bedömning att projekt Respondere har använt tillgängliga resurser och beviljad finansiering från ESF på ett sådant sätt att det skapas betydande samhällsekonomiska värden på kort, men framför allt på längre sikt.

Förutom de rent ekonomiska värdena som projekt Respondere skapar, vill vi poängtera att projektet också bidrar till mer sociala värden genom att deltagarna och deras familjer mår bättre, får en ökad självkänsla och ett bättre liv. Denna del av utvärderingen kommer att belysas mer i utvärderarnas slutrapport.

# Inledning

Payoff har i samarbete med Contextio Ethnographic i uppdrag att stödja och utvärdera projekt Respondere. Respondere riktar sig mot målgruppen unga vuxna med psykisk ohälsa som står långt ifrån arbetsmarknaden, med eller utan aktivitetsersättning. De flesta deltagarna kommer dock från målgruppen med aktivitetsersättning. Respondere är ett projekt som drivs i samverkan mellan tre samordningsförbund och Försäkringskassan. De tre förbunden är; Samordningsförbundet Älv & Kust (projektägare), Samordningsförbundet Insjöriket och Finsam Göteborg (f.d. Göteborg Centrum). Verksamheten i projekt Respondere genomförs i tre delprojekt; Convinere, ACTivera och Från skola till arbetsliv. Projektet är delfinansierat av Svenska ESF-rådet inom utlysningen Ökade övergångar till arbete och studier, Programområde 2 – Ökade övergångar till arbete med specifikt mål att kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden ska komma i arbete, utbildning eller närmare arbetsmarknaden.

Detta är utvärderarnas Delrapport 3, vilken tillika är slutrapportering av den samhällsekonomiska effektutvärderingen av projektet. Anledningen till att den samhällsekonomiska utvärderingen lyfts ut och tidigareläggs, i förhållande till utvärderarnas slutrapport, är att det finns ett önskemål från uppdragsgivaren att få denna rapport som underlag för diskussioner och beslut om framtida implementering och prioriteringar i budget.

Denna rapport visar på vilka samhällsekonomiska effekter som skapas genom projekt Responderes insatser för att stödja målgruppen. De ekonomiska effekterna som beskrivs i denna rapport bygger på de faktiska resultat och stegförflyttningar som Respondere har skapat hos de 101 deltagare som har genomgått och avslutat sin insats från projektstart och fram till och med februari 2021. Som en första del i den samhällsekonomiska effektutvärderingen genomfördes också en förstudie, se utvärderarnas Delrapport 1 daterad 2020-03-16. Resultatet från förstudien visar på ett troligt resultat för projekt Respondere och fungerar även som samhällsekonomisk målbild för projektet.

## Metod

Utvärderingen av de samhällsekonomiska effekterna är gjord med Payoff modell, NyttoSam. NyttoSam är en mycket väl beprövad modell för att utvärdera sociala investeringar och insatser. Grundläggande data för beräkningarna bygger på den SCB-data som projektet rapporterar in för alla avslutade deltagare, kompletterat med data från SUS och projektets egen resultatuppföljning samt information från projektpersonal.

## NyttoSam

*NyttoSam* är Payoffs modell för samhällsekonomiska utvärderingar. Den bygger på grundläggande nationalekonomisk teori, Sveriges skattesystem, socialförsäkringssystemet, lagar och regler för arbetsmarknadspolitiska åtgärder och standardkostnader för ett stort antal insatser inom myndigheter och organisationer. Genom att beräkna värdet av det produktionsvärde som en individ som arbetar bidrar med och kostnaden

för resursförbrukningen, exempelvis sjukvård, kommunala insatser, Arbetsförmedling, polisinsatser, rättsväsende med mera kan Nyttosam beräkna samhällsekonomisk potential, intäkt, lönsamhet och återbetalningstid. Beräkningarna kan göras i form av totalstudier, urvalsstudier och typfallsstudier. Det kan ske både som förkalkyler, delkalkyler, kalkyler efter avslutad insats och framtidsprognoser. Samtliga beräknade resultat kan redovisas på total samhällsnivå och nedbrutet för stad/kommun, region/landsting, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, övrig statlig verksamhet och för individ/målgrupp. Nyttosam är i grunden en modell för cost/benefit-analys där värdet av individens/deltagarens stegförflyttningar mot arbete och ett bättre mående beräknas och beskrivs i monetära termer.

### **Avgränsningar**

För att inte överdriva effekter i våra samhällsekonomiska beräkningar gör Payoff alltid avgränsningen att enbart räkna på effekterna för den aktuella individen/deltagaren. Samtidigt är det viktigt att lyfta fram att individens livssituation i läget före projektet även påverkar människor i dess omgivning, t.ex. familj. Om individens situation förbättras genom projektet, så att individen får ordning på sitt liv och mår bättre är det sannolikt att även familjen mår bättre. Dessa sekundära effekter (minskad oro, ökade möjligheter för familj att själva arbeta m.m.) är viktiga att lyfta fram, men för att skapa tydliga orsak-verkan-samband väljer Payoff att inte ta med dessa sekundära effekter i de ekonomiska beräkningarna. Det betyder att, utöver vad som beskrivs i denna utvärdering, uppstår sannolikt ytterligare samhällsekonomiska effekter.

# Samhällsekonomisk utvärdering

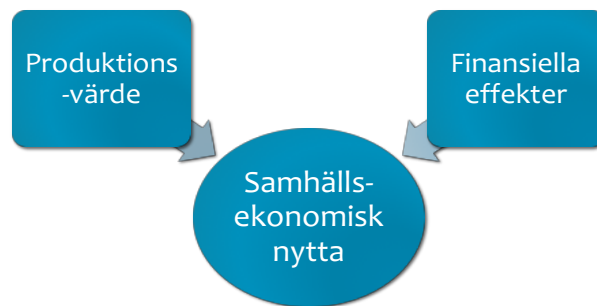
Den samhällsekonomiska utvärderingen av projekt Respondere utförs med underlag från den SCB-data, vilken alla ESF-finansierade projekt är skyldiga att redovisa. Vid behov har SCB-data kompletterats med information från SUS, projektets egen resultatuppföljning och information från projektets personal. Vi har även använt den samhällsekonomiska förstudie av projektet som genomfördes under mars 2020 som en referenspunkt för analysen av de skapade resultaten. SCB-data innehåller dels information om vilka myndigheter som har anvisat deltagare i projektet, dels uppgifter om deltagarna huvudsakliga status vid avslut. Med status menas vilken sysselsättning deltagarna har och i vilken omfattning de har gjort stegförflyttningar mot arbete och studier vid avslut. Den SCB-data vi har tillgång till i vår utvärdering avser de 101 deltagare som är avslutade i projektet t.o.m. februari 2021. Enligt önskemål från projektledningen har vi även gjort en speciell analys avseende en mindre grupp om fem studerande inom delprojekt Från skola till arbetsliv. Anledningen till denna analys är att målgruppen, enligt projektledningen, är ny och därför intressant för projektägaren och berörda parter att följa upp och analysera.

Det samhällsekonomiska resultatet visar på det ekonomiska värde som har skapats av Respondere med utgångspunkt från individernas situation före och efter deltagandet i projektet. Utvärderingen visar både på det totala resultat som har skapats för samhället, men också vilket värde som skapats för respektive av följande aktörer; kommun/stad, region/landsting, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och för individen.

## Allmänt om samhällsekonomisk nytta

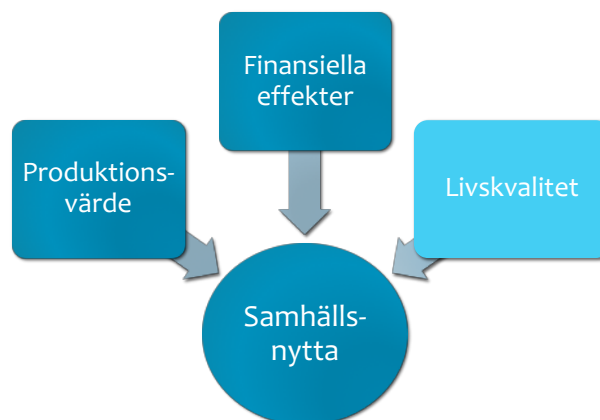
I ett första steg beräknas den samhällsekonomiska intäkten som skapas av Respondere. I ett nästa steg jämförs intäkten med den totala kostnaden för att genomföra projektet. På så sätt kan vi både beräkna lönsamhet och återbetalningstiden för de satsade resurserna. Den samhällsekonomiska utvärderingen kan tillsammans med den övriga analysen i utvärderingen ge ett bredare och bättre underlag för att bedöma resultat och möjliga, långsiktiga effekter av det arbete som Respondere genomför.

Det är viktigt att uppmärksamma att samhällsnytta består av flera delar; samhällsekonomisk nytta och livskvalitet. De rent samhällsekonomiska effekterna består av det *produktionsvärde* som skapas om individer kommer i arbete. Därutöver skapas *finansiella effekter*, vilka består av transaktioner när betalningsförmåga omfördelas i samhället. Exempelvis består de finansiella effekterna av bidrag, skatter och lön.



**Bild 2. Modell Samhälls-ekonomisk nytta**

*Livskvalitet* är en viktig dimension av samhällsnyttan, men bör hanteras som en icke-monetär effekt. Det betyder att det är bara produktionsvärde och finansiella effekter som tas med i utvärderingen av den samhälls-ekonomiska nyttan. Livskvalitetfaktorer, eller mjuka faktorer, kan snarare ses som förklaringsvariabler. Livskvalitetfaktorerna sätter det ekonomiska resultatet i ett sammanhang och förbättrar möjligheten till analys och slutsatser.



**Bild 3. Modell Samhällsnytta**

## NyttoSam - modell för samhälls-ekonomiska utvärderingar

Den samhälls-ekonomiska utvärderingen och analysen har gjorts med hjälp av Payoffs modell NyttoSam, vilken redovisar de samhälls-ekonomiska resultaten och effekterna för samhället som helhet samt för kommun, region, Försäkringskassa, Arbetsförmedlingen, övriga stat och deltagarna. Tanken med att visa de samhälls-ekonomiska effekterna är att:

- Visa på de "osynliga" kostnaderna av utanförskap, i huvudsak kostnader för individernas icke-arbete.
- Beräkna intäkterna av förebyggande och rehabiliterande arbetslivsinriktade insatser.

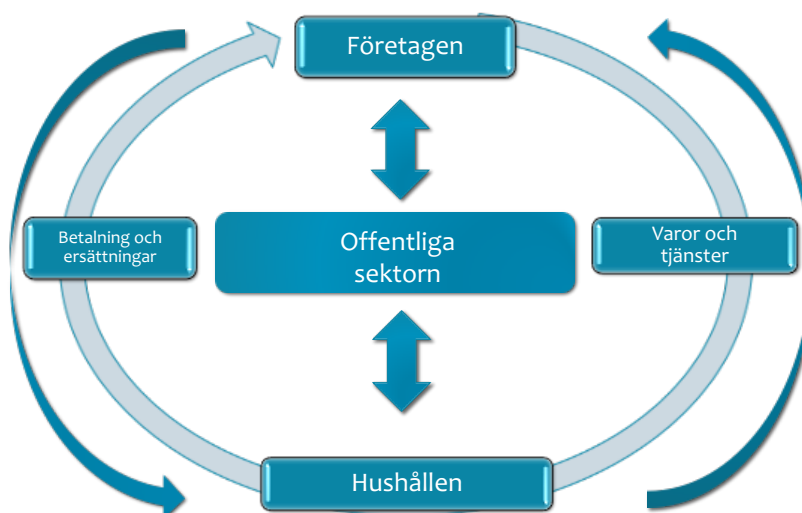


- Beskriva hur den ekonomiska nyttan fördelar sig mellan parterna och vad som uppnås för samhället.

Sammantaget ger utvärderingen en helhetsbild som kan ligga till grund för hur fortsatta satsningar och investeringar i välfärden kan göras på ett långsiktigt och hållbart sätt och vilka mål som kan vara realistiska för dessa. Specifikt för detta projekt är den samhällsekonomiska utvärderingens resultat strategiskt viktig inför beslut om implementering av projektets arbetsmetoder, samverkan, lärande m.m.

## Samhällsekonomisk analys

Nedan beskriver vi ett antal viktiga delar i den samhällsekonomiska analysen, det så kallade samhällsekonomiska kretsloppet.



**Bild 4. Samhällsekonomiska kretsloppet**

### Finansiella och reala resurser

Vid samhällsekonomiska beräkningar är det viktigt att skilja på finansiella resurser (betalningar och ersättningar) och reala resurser (varor och tjänster). Finansiella resurser motsvarar transaktioner där köpkraft omfördelas i samhället mellan olika aktörer, t.ex. genom bidrag, skatter och lön. Finansiella resurser är av stor betydelse för enskilda aktörer, men på samhällsnivå utgör dessa ett nollsummespel.

Reala resurser motsvaras av värdet på de varor och tjänster som skapas och förbrukas. Dessa påverkar både de enskilda aktörerna i samhället och den totala samhällsekonomien. Det är de reala effekterna som blir det bestående resultatet av projektet.

### Tidsperspektiv; Utfall, resultat och effekter

När Payoff utvärderar olika typer av verksamheter och projekt har vi ständigt fokus på vilken förändring och ekonomisk nytta som insatsen har skapat. Det är då viktigt att skilja på olika tidsperspektiv; utfall, resultat och effekter.

*Utfall* definierar Payoff som den förändring som insatsen har skapat hos individen under själva insattiden eller just när den avslutas. *Resultat* definieras som den förändring som har uppstått efter en kortare tid. Payoff väljer att titta på resultat upp till ett år efter avslutad insats. *Effekter* definieras vi som de kvarstående avtryck som insatsen har skapat medellång sikt. Payoff väljer att titta på dessa effekter upp till fem år. När det har gått mer än fem år är det vanskligt att uttala sig om effekter av en insats eftersom orsak-verkan-sambandet minskar ju längre tiden går. Deltagare i en insats påverkas hela tiden av nya intryck, skeenden i livet och framtida insatser.

I denna rapport fokuserar vi på vilka stegförflyttningar och resultat som skapats på kort sikt, upp till ett år. Därutöver gör vi en bedömning av vilka effekter som kan skapas på fyra års sikt om deltagarna fortsätter sin utveckling mot ökad försörjning genom arbete och minskad resursförbrukning, exempelvis minskat behov av stöd från vården. Om deltagarnas livssituation i förlängningen fortsätter att förbättras kommer de samhällsekonomiska resultaten att förbättras och omvänt om individernas livssituation försämras kommer de samhällsekonomiska resultaten att minska.

### **Samhället och dess aktörer**

Vårt totala samhälle består av en mängd aktörer. I denna utvärdering redovisar vi resultaten för följande aktörer; Samhället totalt, kommun/stad, region/landsting, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, samt individer/deltagare i projektet.

## **Beskrivning av central begrepp**

### **Samhällsekonomisk potential**

Med *potential* avses de outnyttjade intäkter och de kostnader som finns för deltagarna i ett projekt. I takt med att deltagarna gör stegförflyttningar mot arbetsmarknaden ökar de sin tjänstgöringsgrad och minskar sina behov av stöd från samhällets olika aktörer frigörs en del av den ursprungliga, tillgängliga potentialen vilket innebär att samhällets kostnader för deras utanförskap minskar. Om alla deltagarna i ett projekt kommer i heltidsarbete utan subventioner och ingen av deltagarna har kvar något behov av stödresurser har all potential frigjorts. Det innebär att minskad potential ska tolkas som att insatsen har gått i positiv riktning.

### **Intäkter**

De *intäkter* som beskrivs består dels av värdet av den ökade produktionen som deltagarna åstadkommer genom att projektet stödjer deltagarna till arbete, dels av värdet av den minskade resursförbrukning som är ett resultat av att deltagarna mår bättre och har mindre behov av handläggning av olika stöd och ersättningar. Intäkterna är årligen återkommande. Utvecklas deltagarna ytterligare i framtiden kommer intäkts-takten att öka och försämras deltagarnas status kommer den framtida intäkts-takten att minska.

Intäkterna delas upp i reala och finansiella effekter. De reala effekterna består av arbetstid som används för att tillverka varor och tjänster, det vill säga ett produktionsvärde. På samhällsnivå är det de reala effekterna som blir det bestående resultatet. De

finansiella effekterna består av betalningar och ekonomiska transaktioner. Dessa kan vara av stor betydelse för olika samhällsaktörer, men på den totala samhällsnivån tar dessa ut varandra i ett nollsummespel.

### **Insatskostnad**

Med insatskostnad avses de reala resurser som läggs på att driva och genomföra projekt Respondere. All resursförbrukning ingår, även de resurser som ev. är ”gratis” för projektägarna. När lönsamheten sedan beräknas, se nedan, är det viktigt att fördelningen av hur projektet är finansierat tydliggörs. Finansieringen av projekt Respondere är enligt ansökan fördelat så att EU står för 47 procent. Av de resterande kostnaderna står kommunen, regionen, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan för en fjärdedel var via samordningsförbunden.

### **Lönsamhet och återbetalningstid.**

*Lönsamhet* beskriver värdet som finns kvar efter att kostnaderna för projektet har räknats bort, dvs. intäkter minus kostnader. Eftersom intäkterna är årligen återkommande medan projektkostnaden är en engångspost kan lönsamheten på kort sikt vara låg eller negativ för en insats, medan på sikt kan insatsen skapa betydande värden i samhället. Ett alternativt sätt att beräkna lönsamheten är att ”skriva av” projektkostnaden under de antal år som insatsen bedöms ha effekt på deltagarnas beteende, dvs att betrakta insatsen som en social investering.

*Återbetalningstid* är den tid som det tar för samhället (eller någon av dess aktörer) att få tillbaka de resurser som har satsats i projektet, dvs. den tid det tar för att skapa intäkter som överstiger den totala projektkostnaden. Återbetalningstiden är densamma oavsett om insatskostnaden ”direkt-avskrivs” eller om den ”skrivs av” som en social investering.

## **Information om individernas livssituation**

Med hjälp av kunskap om deltagarna har deras livssituation Före och Efter insatsen identifierats. Underlaget består av totalt 101 deltagare, vilka har deltagit i projektet fram till och med februari 2021. Grundläggande data hämtas från SCB, SUS, projektets interna uppföljning och kompletterande kunskap från personal inom projektet.

Före Respondere lever deltagarna ett liv där försörjningen till största delen består av bidrag eller helt saknar offentlig försörjning. Att helt sakna offentlig försörjning och inkomst betyder att individerna är försörjda via familjen, kompisar eller lever i ”glapp” mellan olika ersättningssystem. Teoretiskt sätt skulle det även kunna innebära att individen försörjer sig genom kriminalitet, men i samråd med projektledningen bedöms det som mindre troligt för denna målgrupp. Inkomst som är kopplad till kriminalitet i någon form tas inte med i dessa beräkningar, utan utvärderingen använder sig av den skattepliktiga försörjning som kan följas i BNP, Bruttonationalprodukten. Efter att individerna har deltagit i Respondere har deltagarna blivit mer aktiverade och fått en betydligt bättre struktur i sina liv. Flera personer har dessutom klarat av att gå till studier och arbete, alternativt står till arbetsmarknadens förfogande.

## Värdet av social investering

Syftet med Respondere är att på ett bättre sätt stödja ungdomar och unga vuxna som har behov av samordnat stöd från samhället. Tanken är att Respondere ska skapa en effektivare insats, det vill säga att individens livssituation och förmåga att försörja sig själv förbättras snabbare och/eller i större omfattning och/eller på ett mer hållbart sätt jämfört med stöd från aktörernas ordinarie verksamhet. Om värdet/intäkten av de resurser som satsas på sikt överstiger kostnaden för att genomföra insatsen är den sociala investeringen lönsam. Nedan beskrivs dessa samband.

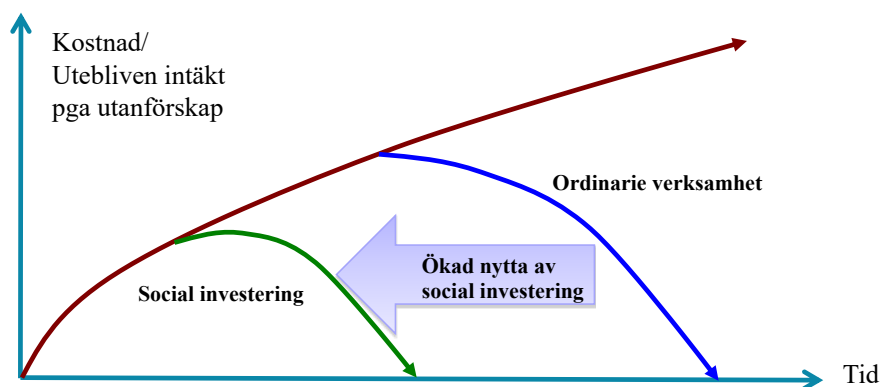


Bild 5. Social investering

# Samhällsekonomiskt resultat

I denna utvärdering ingår de 101 deltagare i projekt Respondere, vilka enligt SCB-statistiken har avslutats i projektet till och med februari 2021. Ej avslutade deltagare i projektet är fortfarande i insats och ingår ej i denna del av utvärderingen.

## Samhällsekonomiska intäkter

Genom det stöd som deltagarna i projekt Respondere har fått har de gjort stegförflyttningar mot arbetsmarknaden och mår bättre, även om detta är en process som tar tid. Stegförflyttningen för de 101 avslutade deltagarna består av att 14 deltagare har gått till arbete, 17 deltagare har gått till studier, 12 deltagare har gått till praktik, 6 deltagare söker arbete och 52 deltagare är registrerade i kategorin Annat.

Nedan redovisar vi de samhällsekonomiska intäkter som projekt Respondere, utifrån tillgänglig SCB-data, har skapat fram tom februari 2021.

### Samhällsekonomiskt resultat vid avslut

I tabell 1 nedan beskrivs de genomsnittliga intäkter per deltagare som skapas genom att projekt Respondere stöttar sina deltagare i deras utveckling mot arbete, studier och ett bättre mående. Beräkningarna bygger på SCB-data, vilken beskriver förändringar i deltagarnas försörjningssituation. Underlaget för beräkningarna av resursförbrukningen bygger på information från projektet, vilken beskriver hur deltagarnas behov av stöd från vården och andra stödinsatser har förändrats under projektiden.

**Tabell 1. Intäkter på kort för samhället, dess olika aktörer samt deltagarna vid tidpunkten för när deltagarna avslutas i projektet.**

Nyckeltal per aktör	Resultat per deltagare (ett år)
Intäkt samhället	17 000 kr/år
Intäkt kommunen	11 000 kr/år
Intäkt regionen	7 000 kr/år
Intäkt Arbetsförmedlingen	-37 000 kr/år
Intäkt Försäkringskassan	34 000 kr/år
Ökad disponibel inkomst, deltagarna	-5 000 kr/år

Av de totalt 101 avslutade deltagare som ingår som underlag i denna samhällsekonomiska utvärdering har 14 stycken gått till arbete. En deltagare har gått till arbete utan subvention och 13 deltagare har gått till arbete med subvention. Merparten av deltagarna har gått till deltidsarbete. Det är framför allt deltagare som går till arbete som på kort sikt skapar den genomsnittliga positiva intäkten på *samhällsnivå*, motsvarande 17 000 kr per år och deltagare. Dessa intäkter består till viss del även av minskad handläggning inom exempelvis kommunen och Försäkringskassa. Utöver de deltagare som har gått till arbete har 17 deltagare påbörjat studier.

*Kommunens* genomsnittliga intäkt motsvarande 11 000 kr per år och deltagare består framför allt av minskad handläggning och minskat utbetalat försörjningsstöd. Dessutom får kommunen ökade skatteintäkter när vissa av deltagarna börjar arbeta. Samtidigt får kommunen, i det korta perspektivet, ökade kostnader för utbildning genom att vissa deltagare utvecklas och påbörjar/återgår i studier där kommunen är huvudman. När deltagarna på sikt avslutar sina studier finns därför potential att kommunens ekonomiska resultat utvecklas ytterligare, både genom minskade kostnader för utbildning och ytterligare ökade skatteintäkter om deltagare klarar av att ta steget från studier till arbete. Men denna effekt ligger troligtvis ett antal år framåt i tiden.

*Regionen* får ökade intäkter motsvarande 7 000 kr per deltagare och år främst genom att deltagarna mår bättre och därigenom till viss del kan minska sin konsumtion av vård. Regionen får även en liten ökning av skatteintäkter genom att vissa av deltagarna börjar arbeta.

*Arbetsförmedlingen* för kraftigt ökade kostnader motsvarande 37 000 kr per år och deltagare. Orsaken är att de stöttar fler deltagare med subventionerade anställningar, vilket ligger helt i linje med deras uppdrag. Förhoppningen är att deltagarna i framtiden fortsätter att utvecklas och att Arbetsförmedlingens kostnader för subventioner kan minskas i takt med att deltagarnas subventionsgrad minskas.

*Försäkringskassan* får kraftigt minskade kostnader, motsvarande 34 000 kr per år och deltagare. Orsaken är främst att deltagare som före Respondere uppbar aktivitetsersättning klarar av att göra stegförflyttningar mot arbete och studier och på så sätt kan försörja sig på annat sätt. Exempel på försörjning som dessa deltagare uppbar i Efter-läget är lön för arbete och studiemedel när de studerar.

*Deltagarnas* disponibla inkomst har minskat med motsvarande 5 000 kr per år och deltagare. Orsaken är främst att personer som i Före-läget uppbar olika typer av bidrag och ersättningar har gått till studier. Därigenom försörjer de sig via studiemedel. I dessa beräkningar räknar vi bara bidragsdelen för studiemedel som en del av individens inkomst, då lånedelen ska betalas tillbaka. Därav har individernas inkomster sjunkit, trots att deras stegförflyttningar mot arbete och studier har varit positiv.

## Insatskostnad

Projektets insatskostnad är 110 000 kr per deltagare, exkl. indirekta skatter<sup>1</sup>. Inklusive indirekta skatter motsvarar detta en samhällsekonomisk kostnad per deltagare motsvarande 137 000 kr. Detta baserar vi på projektets totala budget och målet att om att projektet ska klara av att stödja totalt 300 deltagare under projektiden.

Som finansiärer står EU med 47 procent av den totala insatskostnaden i projekt Respondere. Den kvarvarande delen av insatskostnaden delar kommunen, regionen, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan på i lika delar, i enlighet med att var och en står för en fjärdedel av kostnaden för att driva verksamhet inom samordningsförbunden.

---

<sup>1</sup> Inkl. indirekta skatter är kostnaden 38 500 kr per deltagare.

## Lönsamhet

Lönsamheten beskriver i vilken omfattning intäkterna överstiger kostnaderna för insatsen. Lönsamheten redovisas såväl ur ett kortsiktigt perspektiv, ett år. Dessutom redovisas, där det är relevant, återbetalningstiden, vilken anger efter hur lång tid insatskostnaden är ”återbetald” i form av ökade intäkter och/eller minskade kostnader.

### Lönsamhet och återbetalningstid vid avslut

**Tabell 4. Lönsamhet och återbetalningstid på kort sikt (1 år efter avslut) för samhället och dess olika aktörer.**

Nyckeltal per aktör	Lönsamhet per deltagare	Återbetalningstid (mån)
Lönsamhet samhället	-120 000 kr	97
Lönsamhet kommunen	-3 000 kr	16
Lönsamhet regionen	-8 000 kr	26
Lönsamhet Af	-51 000 kr	neg
Lönsamhet Fk	20 000 kr	9

Målgruppen för projekt Respondere står långt eller mycket långt ifrån arbetsmarknaden. Det är därför naturligt att en insats för att stödja denna målgrupp mot arbete och studier är relativt omfattande. Det är också naturligt att deltagarna behöver tid för att utvecklas. Denna lönsamhetsberäkning är gjord utifrån den status som de 101 avslutade deltagarna har vid avslut i projektet. Bland dessa deltagare återfinns den överlägset största gruppen inom kategorin ”Annat”. Dessa personer är en mix av personer. Dels är det personer som gått vidare till andra rehabiliterande insatser, dvs personer som fortfarande är på väg mot arbete och studier, men där ytterligare insatser behövs. Exempelvis har 11 av individerna i kategorin Annat gått vidare till det förstärkta samarbetet mellan Försäkringskassa och Arbetsförmedling. Dels består gruppen av personer som avbrutit projektet eller personer som gått till sjukskrivning. Gemensamt för personerna i kategorin Annat är att de i nuläget inte skapar några samhällsekonomiska intäkter, utan bedöms stå kvar på samma nivå som när de påbörjade insatsen i projektet. På ett personligt plan kan dock individen ha gjort stegförflyttningar, vilka ännu inte slagit igenom i det samhällsekonomiska resultatet.

Med den bakgrunden kan vi konstatera att intäkterna vid avslut i projektet är relativt små och att insatskostnaden är relativt hög. Därmed blir lönsamheten på kort sikt, ett år, negativ för samhället och merparten av aktörerna. Det är enbart Försäkringskassan som på ett års sikt får en positiv lönsamhet. Försäkringskassan är på ett års sikt den stora vinnaren av projektet och deras satsade resurser är återbetalade inom nio månader. För övriga parter, förutom Arbetsförmedlingen, skapas ändå positiva intäkter och på längre sikt skapas därför också en positiv lönsamhet för dessa aktörer, även om det tar tid.

Observera att denna lönsamhetsberäkning visar de ekonomiska effekter som skapas utifrån den stegförflyttning som deltagarna har uppnått i direkt anslutning till avslut. Med tanke på att de flesta deltagare har en lång väg till arbete och studier är tanken att projekt Respondere ska bygga en grund, utifrån vilken deltagarna kan fortsätta att utvecklas efter att de lämnat projektet. Vi har därför, med hjälp av personal i projektet

även gjort en framtidsprognos, där vi visar på vilken typ av ekonomiska effekter som kan uppstå om deltagarna fortsätter att göra positiva stegförflyttningar efter projekttiden. Dessa beräkningar redovisas nedan under rubriken ”Exempel efter fyra år”. Bedömningen är att ”Exempel efter fyra år” på ett relevant sätt visar vilka ekonomiska effekter som kan uppstå som ett resultat av projekt Respondere, förutsatt att deltagarna får tid på sig att utvecklas vidare efter att Respondere har hjälpt dem att få en ny start i livet och processen mot studier och arbete.

### **Exempel efter fyra år**

I detta exempel visar vi en prognos över vilka ekonomiska effekter som kan uppstå om individer i gruppen avslutade deltagare fortsätter att utvecklas efter projekttiden, dvs om projekt Respondere har byggt en sådan grund hos individerna att de positiva stegförflyttningarna mot arbete och studier fortsatt även när stödet från projektet har upphört. Sådana positiva stegförflyttningar kan exempelvis vara:

- Personer som arbetar deltid kan utöka sin tjänstgöringsgrad
- Personer som har subventionerade anställningar kan minska sin subventionsgrad
- Personer som studerar klara av att avsluta sina studier med godkända betyg och kan in nästa steg komma in på arbetsmarknaden
- Personer mår allt bättre och behöver därmed ett allt mindre stöd från samhället, exempelvis i form av sjukvård
- Personer som tidigare var i passivt utanförskap klarar av att bli mer aktiva och kan bryta beroendet av aktivitetsersättning och kan stå till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söka arbete.

Vårt exempel, för vilket vi har beräknat de samhällsekonomiska effekterna, ser ut enligt följande. På fyra års sikt har:

- Andelen deltagare som arbetar ökat från 14 procent till 25 procent. Detta beror framför allt på att individer som tidigare studerat nu har klarat av att ta steget till arbete. Vi bedömer att tjänstgöringsgraden för gruppen som arbetar fortsatt är densamma och vi utgår från att även efter fyra år behöver cirka hälften av dessa individer en subventionerad anställning.
- Andelen som är beroende av aktivitetsersättning är oförändrad.
- Andelen som är beroende av försörjningsstöd har minskat något, jämfört med hur det såg ut vid avslut.
- Generellt har individen fortfarande behov av olika typer av stöd från samhället, men att behovet av stöd från vården har minskat med drygt hälften.

Vi vill poängtera att utifrån dialog med projektet och vår erfarenhet är detta ett exempel där vi varit försiktiga i våra förhoppningar kring målgruppens fortsatta utveckling efter projekttiden. Utöver vad som beskrivs i detta exempel finns goda förutsättningar individernas personliga utveckling mot arbete och studier överträffar vårt exempel. Risken att vi övervärderar de ekonomiska effekterna efter fyra år bedöms som låg. Därmed finns goda förutsättningar att de ekonomiska effekter som vi beskriver skulle kunna utvecklas ytterligare.



**Tabell 5. Intäkter om deltagarna fortsätter att utvecklas positivt under de kommande fyra åren efter att de avslutats i projektet**

Nyckeltal per aktör	Resultat per deltagare (efter fyra år)
Intäkt samhället	85 000 kr/år
Intäkt kommunen	27 000 kr/år
Intäkt regionen	23 000 kr/år
Intäkt Arbetsförmedlingen	-45 000 kr/år
Intäkt Försäkringskassan	33 000 kr/år
Ökad disponibel inkomst, deltagarna	17 000 kr/år

I tabell 5 ovan kan vi se att de ekonomiska resultaten efter fyra år har utvecklats positivt jämfört med individernas status och de intäkter som skapas vid avslut. Exempelvis har samhällets totala intäkter ökat från 17 000 kr per år och deltagare till 85 000 kr per år och deltagare. Både kommunen och regionen påverkas tydlig på ett positivt sätt av individernas utveckling när de förflyttar sig mot arbetsmarknaden och kommer i arbete. Arbetsförmedlingens kostnader stiger, vilket ligger helt i linje med deras uppdrag. Det beror på att efter fyra år är det en större andel av den ursprungliga deltagargruppen som är i arbete med subventionerade anställningar och därmed ökar även Arbetsförmedlingens kostnader. Försäkringskassans genomsnittliga ökade intäkter är lika som vid avslut. Det betyder att på kort sikt var Försäkringskassan den stora vinnaren av projektet. På längre sikt är det däremot kommunerna, regionen och samhället totalt som får de största intäktsökningarna av att individerna fortsätter sin positiva utveckling.

Utifrån de ökade intäkterna har vi gjort en ny beräkning av lönsamhet och återbetalningstid.

**Tabell 6. Återbetalningstid om deltagarna fortsätter att utvecklas positivt under de kommande fyra åren efter att de avslutats i projektet.**

Nyckeltal per aktör	Återbetalningstid (mån)
Lönsamhet samhället	20
Lönsamhet kommunen	7
Lönsamhet regionen	8
Lönsamhet Af	neg
Lönsamhet Fk	6

Utifrån tabell 6 kan vi konstatera att återbetalningstiden för projekt Respondere har förbättrats betydligt. Återbetalningstiden på samhällsnivå har minskat från 97 månader till 20 månader. Återbetalningstiden för kommunen har minskat från 16 månader

till sju månader och återbetalningstiden för regionen har minskat från 26 månader till åtta månader. Återbetalningstiden för Arbetsförmedlingen är fortsatt negativ och återbetalningstiden för Försäkringskassan har minskat från nio till sex månader.

## Analys av alternativscenario för fem deltagare i delprojekt Från skola till arbetsliv

Nedan följer en beskrivning av de samhällsekonomiska effekter som har beräknats för en särskild analys gjord av fem deltagare som är avslutade från delprojekt Från skola till arbetsliv. Anledningen till denna analys är att målgruppen, enligt projektledningen, är ny och intressant att följa. Dessa deltagare har identifierats via skolsamverkan och kommit in i projektet direkt från gymnasieskolorna. Analysen visar på vilka effekter som uppstår med stöd av Respondere/Från skola till arbete, jämfört med om dessa individer inte hade fått stöd av projektet. Bedömningen är att dessa individer, utan stöd från projektet, hade blivit beroende av försörjningsstöd för att klara sitt uppehälle.

### Samhällsekonomisk intäkt

Tabell 7. Genomsnittlig intäkt på kort sikt avseende en grupp om fem deltagare från delprojekt Från skola till arbetsliv.

	Per deltagare, kort sikt
Samhället	119 000 kr/år
Kommunen	122 000 kr/år
Regionen	14 000 kr/år
Arbetsförmedlingen	-129 000 kr/år
Försäkringskassan	0 kr/år
Individerna/hushållen	55 000 kr/år

Anledningen till det goda resultatet är att tre av de fem deltagarna kommit i arbete, två i nystartsjobb och en med ett subventionerat arbete. En deltagare har kommit in i studier och en har återgått till försörjningsstöd. Arbetsförmedlingens ökade kostnader är kopplade till lönesubventionerna för de tre som erhållit arbete.

### Samhällsekonomiska lönsamhet och återbetalningstid

Tabell 8. Genomsnittlig lönsamhet och återbetalningstid avseende en grupp om fem deltagare från delprojektet Från skola till arbetsliv.

	Lönsamet per deltagare, ett år efter av slut	Payoff-tid, mån
Samhället	-18 000 kr	14
Kommunen	107 000 kr	2
Regionen	-1 000 kr	13
Af	-143 000 kr	neg
Fk	-15 000 kr	neg

Lönsamheten för samhället är på kort sikt, ett år, negativ eftersom intäkterna under första året inte riktigt når upp till insatskostnaderna. Men intäkterna är så pass stora för denna grupp att återbetalningstiden bara är 14 månader, dvs drygt ett år. Kommunens återbetalningstid är enbart två månader medan regionen har en återbetalningstid på 13 månader. Anledningen till de relativt korta återbetalningstiderna är primärt att tre av fem deltagare har kommit i arbete vilket skapar skatteintäkter såväl för regionen som för kommunen. För kommunen påverkas lönsamheten även av att utbetalt försörjningsstöd undviks för fyra av de fem deltagarna.

## Jämförelse med förstudien

I mars 2020 lämnade utvärderarna en förstudierapport, vilken visade på troliga ekonomiska effekter av projekt Respondere. Nedan redovisar vi en jämförelse mellan resultaten från förstudien och resultaten från det faktiska utfallet till och med februari 2021.

### **Samhället – utfall 2021 jämfört med förstudie 2020**

I förstudien var den samhällsekonomiska intäkten per deltagare i projekt Respondere prognosticerad till 52 000 kr per år och deltagare. Den faktiska intäkten för de 101 var vid avslut 17 000 kr per deltagare. Orsaken till den relativt stora skillnaden mellan resultatet i förstudien och det faktiska utfallet är att andelen deltagare som klarar av att ta steget direkt till arbete är lägre i det faktiska utfallet. Dessutom är andelen deltagare som klarar av att gå till ett osubventionerat arbete betydligt lägre än vad som prognostiserades i förstudien, vilket påverkar det samhällsekonomiska produktionsvärde som skapas.

Vad beror då skillnaderna på mellan förstudien och det faktiska utfallet? Detta är naturligtvis inte möjligt att fullt ut svara på. Till viss del skulle det kunna vara en över-skattning/förhoppning av resultaten i förstudien om projektets möjligheter att stödja målgruppen till konkreta stegförflyttningar mot arbete och studier. En annan, trolig orsak är den pågående pandemin. Pandemin har med stor sannolikhet påverkat deltagarnas möjligheter att både komma ut på praktik och att i förläningen även komma i arbete. Hur stor denna påverkar varit går dock inte att svara på. Men utifrån de resultat som utvärderarna har sett i andra, liknande projekt runt om i landet så är påverkan troligtvis betydande. Därmed är det sannolikt att det hade skapats större samhällsekonomiska intäkter i projekt Respondere om pandemin inte hade slagit till.

### **Kommunen – utfall 2021 jämfört med förstudie 2020**

Intäkten för kommunen var i förstudien prognosticerad till 18 000 kr per år och deltagare.

Den faktiska genomsnittliga kommunala intäkten för de 101 deltagarna är 11 000 kr per år och deltagare. Orsaken till att den kommunala intäkten ligger något lägre än i förstudien är att andelen som brutit beroendet av försörjningsstöd är något lägre och att kommunen får lägre skatteintäkter än prognosen på grund av att färre har gått till arbete jämfört med i förstudien.

### **Regionen – utfall 2021 jämfört med förstudie 2020**

Intäkten för regionen var i förstudien prognostiserad till 3 000 kr per år och deltagare.

Den faktiska intäkten för regionen för de 101 deltagarna är 7 000 kr per år och deltagare. Orsaken till att intäkten för regionen ligger högre än i förstudien är en bedömning att måendet hos deltagarna påverkats positivt, vilket i sig har påverkan på behovet av stöd från vården.

### **Arbetsförmedlingen – utfall 2021 jämfört med förstudie 2020**

Intäkten för Arbetsförmedlingen var i förstudien -32 000 kr per år och deltagare.

Den faktiska intäkten för Arbetsförmedlingen för de 101 deltagarna var -37 000 kr per år och deltagare. Anledningen till att dessa summor ligger på liknande nivå är en kombination av två effekter. Dels att andelen deltagare som går till arbete var lägre jämfört med i förstudien. Däremot var bedömningen i förstudien att fler deltagare skulle klara av att gå till osubventionerat arbete. Dessa två effekter balanserar till stor del ut varandra. Arbetsförmedlingens kostnader i det faktiska utfallet är dessutom en mix av kostnader för lönesubvention och aktivitetsstöd.

### **Försäkringskassan – utfall 2021 jämfört med förstudie 2020**

Intäkten för Försäkringskassan var i förstudien 19 000 kr per år och deltagare.

Den faktiska intäkten för Försäkringskassan är 34 000 kr på år och deltagare. Orsaken till att intäkten för Försäkringskassan är högre i det faktiska utfallet jämfört med förstudien är att fler deltagare har gått från aktivitetsersättning till någon annan typ av försörjning samt att kostnaden för sjukpenning är mindre jämfört med förstudien.

### **Deltagarna – utfall 2021 jämfört med förstudie 2020**

Den disponibla inkomsten för deltagarna ökade i förstudien med 23 000 kr per år och deltagare.

Den faktiska disponibla inkomsten minskade i genomsnitt med -5 000 kr per deltagare och år. Den huvudsakliga orsaken till denna stora skillnad är främst att färre deltagare, på kort sikt, kommer i arbete och får lön jämfört med förstudien. Det är även fler, på kort sikt, som går till studier och försörjer sig med studiemedel. Då minskar individens faktiska disponibla inkomst genom att lånedelen av studiemedlet ska betalas tillbaka.

## **Avslutande analys**

### **Samhället – prognos fyra år jämfört med förstudie 2020**

I förstudien var den samhällsekonomiska intäkten per deltagare i projekt Respondere prognosticerad till 52 000 kr per år och deltagare samt en återbetalningstid motsvarande 32 månader. Utfallet hittills i projektet är en intäkt motsvarande 17 000 kr och en återbetalningstid på 97 månader.

Bedömningen är att målgruppen behöver längre tid för att utvecklas, jämfört med vad som prognostiserades i förstudien. Därför har vi, tillsammans med personal från projektet och med utgångspunkt från befintlig SCB-data, gjort en bedömning av målgruppens status fyra år framåt i tiden. I prognosen räknar vi med att gruppen som går till arbete utvecklas ytterligare genom att deltagare som med hjälp av projektet kommer igång i aktivitet, praktik och studier på sikt kan ta steget in på arbetsmarknaden. Vi räknar med att denna utveckling tar total fyra år, eftersom målgruppen generellt står mycket långt från arbetsmarknaden.

Den prognostiserade intäkten för deltagarna har efter fyra år ökat till 85 000 kr per år och deltagare, vilket är klart över förstudiens prognostiserade intäktsnivå. Med intäkter motsvarande 85 000 kr per år och deltagare blir återbetalningstiden för Respondere 20 månader, vilket ligger lägre än den prognostiserade återbetalningstiden i förstudien. Prognosen bygger på professionella bedömningar av personal inom projektet. Detta visar att det finns goda möjligheter att det skapas betydande framtida samhälls-ekonomiska värden med hjälp av insatserna inom projekt Respondere. Däremot kommer det troligtvis att ta längre tid än vad som bedömdes i förstudien.

Det är därmed av stor vikt att även fortsättningsvis följa upp utvecklingen hos deltagarna för att kunna få kunskap hur deras fortsatta utveckling ser ut efter att de lämnar projektet. En fortsatt uppföljning kommer att kunna visa på långsiktiga effekter och besvara frågor kring hur effektivt projekt Respondere har varit på att skapa en stabil plattform för deltagarna att utvecklas ifrån och om deltagarna har fått det stöd och de verktyg de behöver för att klara av att fortsätta att göra stegförflyttningar mot arbete, studier och egenförsörjning även efter att de har lämnat projektet.

Göteborg och Östersund, 2021-04-29

Jonas Huldt och Claes Malmquist

Payoff AB